

Załącznik do Uchwały nr 5/135/15
Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego
z dnia 4.02.2015 r.

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

**Zasady przygotowania Strategii dla
Obszarów Rozwoju
Społeczno-Gospodarczego
w okresie programowania 2014-2020**

**Zasady przygotowania Strategii dla Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego
w okresie programowania 2014-2020**

I. WSTĘP

Polityka terytorialna stanowi instrument realizacji założeń *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 - Plan modernizacji 2020+* poprzez wykorzystanie m.in. środków unijnych, w tym środków z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.

Założenia polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020, zostały przyjęte przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego w dniu 30 października 2013 r., a następnie zaktualizowane w stosunku do wynegocjowanych z Komisją Europejską zapisów RPO.

Decyzją Komisji Europejskiej Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego został przyjęty w dniu 16 grudnia 2014 r. Ostateczne zapisy programu uległy zmianie w stosunku do poprzednich projektów dokumentu. W wyniku negocjacji z Komisją Europejską ustalono, iż w ramach trzeciego poziomu polityki terytorialnej obowiązywać będzie formuła przygotowywania wspólnej Strategii dla ORSG.

Polityka terytorialna województwa kujawsko-pomorskiego prowadzona będzie na czterech poziomach:

1. **Poziom wojewódzki** – obejmuje miasta Bydgoszcz i Toruń oraz obszar powiązany z nimi funkcjonalnie (ZIT wojewódzki);
2. **Poziom regionalny/subregionalny** - Obszar Strategicznej Interwencji dla miasta Włocławek/Grudziądz/Inowrocław i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie;
3. **Poziom powiatowy** – obejmuje swym zasięgiem obszar powiatu ziemskiego. Poziom ten określany jest jako „Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego”;
4. **Poziom lokalny** – w ramach realizacji idei rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (RLKS).

Polityka terytorialna na poszczególnych poziomach zarządzania będzie realizowana w oparciu o proces programowania, którego podstawą będą Strategie rozwoju określające uwarunkowania, specyfikę oraz kierunki i przedsięwzięcia rozwojowe. Pozwolą one na sformułowanie logiki funkcjonowania oraz wskazanie celów, zadań i środków realizacji.

Niniejszy dokument określa zasady przygotowania i wdrażania Strategii rozwoju trzeciego poziomu polityki terytorialnej, tj. **Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego**. Strategia ta powinna wskazywać specyfikę danego obszaru, cele, zadania i środki realizacji.

**Zasady przygotowania Strategii dla Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego
w okresie programowania 2014-2020**

Powinna również stanowić instrument umożliwiający podjęcie wspólnych działań na rzecz rozwiązywania problemów społeczno-gospodarczych wskazanego obszaru.

Dokument ten powinien być przygotowany zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie regułami z uwzględnieniem specyfiki społeczno-gospodarczej oraz funkcjonalnej i przestrzennej danego obszaru. Ponadto Strategie Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego powinny uwzględniać różne źródła finansowania, a w odniesieniu do przedsięwzięć realizowanych w ramach alokacji dla polityki terytorialnej w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, uwzględniać zarówno inwestycje z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, jak i Europejskiego Funduszu Społecznego. Priorytety Inwestycyjne dla polityki terytorialnej naszego województwa zostały wskazane w „Założeniach polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020”.

Każda strategia powinna być spójna ze *Strategią rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+* oraz krajowymi i wspólnotowymi dokumentami strategicznymi czy programowymi. Powinna też przyczyniać się do rozwiązywania problemów danego obszaru. W procesie opracowania strategii należy zapewnić ścisłą współpracę z Samorządem Województwa.

Ponadto, w proces przygotowania i realizacji Strategii Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego powinny zostać zaangażowane wszystkie instytucje i podmioty, które mogą mieć wpływ na poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej danego obszaru, m.in. jst, organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa, partnerzy społeczni oraz gospodarczy, instytucje rynku pracy, organizacje skupiające pracodawców, instytucje pomocy i integracji społecznej, Lokalne Grupy Działania, szkoły i placówki prowadzące kształcenie ogólne, zawodowe i ustawiczne, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, kościoły i związki wyznaniowe.

Ustalenia wynikające z opracowanych strategii będą przedmiotem negocjacji pomiędzy Zarządem Województwa jako IZ RPO a jednostkami samorządu terytorialnego danego obszaru. Strategia zostanie zaopiniowana przez IZ RPO na podstawie przygotowanych zasad oceny strategii. Opinia ta będzie dotyczyła m.in. kierunków i celów, przyjętych wartości wskaźników, listy projektów i harmonogramu finansowego. Po uzyskaniu pozytywnej opinii zostanie przygotowany i podpisany *Kontrakt Regionalny* jako porozumienie pomiędzy danym układem terytorialnym a Instytucją Zarządzającą bez zobowiązań finansowych. Ustalenia wynikające z *Kontraktu/Porozumienia* będą

**Zasady przygotowania Strategii dla Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego
w okresie programowania 2014-2020**

określały wzajemne zobowiązania stron w zakresie realizacji planowanych i ustalonych przedsięwzięć oraz zakładanych do osiągnięcia wskaźników. Projekt *Kontraktu/Porozumienia* zostanie przygotowany przez Urząd Marszałkowski.

II. STRATEGIA ROZWOJU OBSZARÓW ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO

Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego pozwoli na identyfikację i charakterystykę specyfiki danego obszaru, jak też określenie kierunków rozwoju oraz wskazanie najważniejszych priorytetów inwestycyjnych. Dokument ten będzie stanowił ważne narzędzie informowania, wdrażania, koordynowania i kontroli w odniesieniu do procesu rozwojowego.

W szczególności Strategia będzie umożliwiała:

- identyfikację i formułowanie problemów ważnych dla danego obszaru wraz ze wskazaniem sposobów ich rozwiązywania lub łagodzenia,
- formułowanie celów rozwoju,
- kreowanie nowych sposobów działania,
- wskazywanie zagadnień gospodarczych, w tym problemów istotnych dla tego obszaru,
- wskazanie rodzajów działań ukierunkowanych na poprawę jakości życia,
- zidentyfikowanie i podjęcie działań na rzecz wzmocnienia i utrzymania stałej przewagi konkurencyjnej,
- wykreowanie instrumentów na rzecz sprawnego zarządzania.

Zadaniem Strategii będzie dostarczenie podstaw racjonalnego działania. Strategia stanowi jakościową koncepcję przyszłości, jest zbiorem celów i zadań oraz głównych przedsięwzięć. Opracowywanie koncepcji strategii następuje w oparciu o proces planowania przyszłego rozwoju.

Zasady przygotowania Strategii dla Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego w okresie programowania 2014-2020

2.1. Podstawowe elementy Strategii

W szczególności strategia powinna zawierać:

1. Syntetyczną diagnozę.
2. Terytorialny wymiar wsparcia.
3. Cele rozwojowe.
4. Priorytety inwestycyjne.
5. Tryb i zasady naboru projektów.
6. Listę przedsięwzięć oraz instrumenty realizacji.
7. Wskaźniki do osiągnięcia w obszarze.
8. System wdrażania i monitorowania.

2.1.1. Syntetyczna diagnoza

Część diagnostyczna powinna zawierać charakterystykę uwarunkowań i stanu rozwoju obszaru powiatowego ze wskazaniem zróżnicowań wewnątrzpowiatowych (ocena stanu homogeniczności powiatu w aspekcie jakości życia, stanu rozwoju gospodarczego, specyficznych cech/charakteru gmin). Diagnoza powinna wskazywać na potencjały i bariery rozwojowe danego obszaru, tj. zawierać identyfikację najważniejszych problemów i sposobów ich rozwiązania oraz możliwości rozwoju powiatu. Ponadto w diagnozie należy wskazać cechy specyficzne powiatu w skali województwa, takie jak specjalizacja powiatu, szanse lub zagrożenia rozwojowe, potencjał sfery społecznej (m.in. demografia, rynek pracy, pomoc społeczna, ochrona zdrowia, edukacja), stan infrastruktury technicznej i społecznej itp. Diagnoza powinna mieć charakter długookresowy i wskazywać na trendy rozwojowe danego obszaru.

2.1.2 Terytorialny wymiar wsparcia

W Strategii powinny znaleźć się elementy związane z określeniem koncentracji działań w wymiarze przestrzennym, tj. należy wykazać, iż dla danego obszaru, w którym zidentyfikowano w diagnozie określone problemy przewidziano odpowiednie obszary interwencji, przykładowo dotyczyć to może rozwoju gospodarczego, rozwoju

Zasady przygotowania Strategii dla Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego w okresie programowania 2014-2020

infrastrukturalnego czy też rozwoju społecznego. Opracowana Strategia rozwoju dla obszaru powiatowego powinna łączyć zadania o charakterze powiatowym z zadaniami gminnymi, traktujące cały powiat jako jeden obszar interwencji. Powinna również określać współpracę samorządu powiatowego z gminami powiatu dla realizacji zadań istotnych dla całej wspólnoty powiatowej.

2.1.3. Cele rozwojowe

Cele rozwojowe powinny bezpośrednio wynikać z diagnozy i wskazywać jednoznacznie działania służące przeciwdziałaniu zdiagnozowanym, negatywnym zjawiskom. Ta część strategii powinna zawierać priorytety rozwojowe obszaru powiatowego, czyli identyfikację najważniejszych dla rozwoju gmin w danym obszarze potrzeb i wyzwań, stanowiących podstawę dla określenia zakresu planowanej interwencji. Ponadto, powinno się tu znaleźć odzwierciedlenie, że przyjęte do realizacji przedsięwzięcia będą rozwiązywały problemy danego obszaru i jednocześnie wpływały na jego rozwój.

Należy również w tym miejscu wykazać i kompleksowo uzasadnić, iż strategia jest spójna ze Strategią rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan Modernizacji 2020+, programami rozwoju szczebla regionalnego oraz krajowymi i wspólnotowymi dokumentami strategicznymi lub programowymi. Dodatkowo strategia, powinna być także komplementarna z dokumentami strategicznymi opracowanymi na poziomie powiatu i gmin oraz Lokalną Strategią Rozwoju, przygotowaną dla realizacji instrumentu RLKS.

2.1.4. Priorytety inwestycyjne

W tej części Strategii należy wskazać priorytety inwestycyjne dla danego obszaru. Stanowią one uszczegółowienie celów strategii i powinny być zgodne z ustalonymi kierunkami rozwoju. W opisie priorytetów powinny zostać przedstawione metody realizacji celów poprzez wskazanie konkretnych rozwiązań operacyjnych, tzn. obszary objęte interwencją, typy projektów, rodzaje uprawnionych beneficjentów, komplementarność z innymi projektami itp.

W tabeli poniżej przedstawiono logikę interwencji strategicznej.

**Zasady przygotowania Strategii dla Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego
w okresie programowania 2014-2020**

Tabela nr... Logika interwencji strategicznej

L.p.	Zidentyfikowany problem/potencjał (z części diagnostycznej)	Cel (rozwiązanie/ograniczenie problemu; wykorzystanie potencjału)	Sposób realizacji celu (proponowane działania)	Zasięg terytorialny działań	Wskaźniki celu
1	<i>przykładowo: problem bezrobocia na obszarach wiejskich</i>	<i>przykładowo: zwiększenie zatrudnienia poza rolnictwem</i>	<i>przykładowo: szkolenia</i>	<i>przykładowo: gmina x, gmina y; cały powiat</i>	<i>sumaryczny efekt wszystkich planowanych projektów, przykładowo: liczba nowopowstałych firm jednoosobowych</i>
2	<i>przykładowo: niska efektywność energetyczna budynków użyteczności publicznej</i>	<i>przykładowo: poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej</i>	<i>przykładowo: kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej</i>	<i>przykładowo: gmina x, gmina y; cały powiat</i>	<i>przykładowo: liczba zmodernizowanych energetycznie budynków</i>
3	<i>przykładowo: niewystarczająca infrastruktura kanalizacji sanitarnej i wodociągowej</i>	<i>przykładowo: poprawa infrastruktury kanalizacji sanitarnej i wodociągowej</i>	<i>przykładowo: rozbudowa kanalizacji sanitarnej i wodociągowej</i>	<i>przykładowo: gmina x, gmina y;</i>	<i>przykładowo: długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej i/lub wodociągowej</i>
4	<i>przykładowo: niski dostęp do instytucjonalnych i nieinstytucjonalnych form opieki nad dziećmi w wieku do lat 3</i>	<i>przykładowo: zwiększenie dostępu do instytucjonalnych i nieinstytucjonalnych form opieki nad dziećmi w wieku do lat 3</i>	<i>przykładowo: utworzenie podmiotu opieki nad dziećmi do lat 3 (np. żłobka, klubu dziecięcego)</i>	<i>przykładowo: gmina x, gmina y;</i>	<i>przykładowo: liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3</i>
5	<i>przykładowo: gorsze położenie osób niepełnosprawnych na rynku pracy</i>	<i>przykładowo: zwiększenie szans na zatrudnienie osób niepełnosprawnych</i>	<i>przykładowo: działania ukierunkowane na rehabilitację społeczno-zawodową osób niepełnosprawnych</i>	<i>przykładowo: gmina x, gmina y; cały powiat</i>	<i>przykładowo: liczba osób niepełnosprawnych, które uzyskały zatrudnienie</i>

**Zasady przygotowania Strategii dla Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego
w okresie programowania 2014-2020**

6	<i>przykładowo: zbyt mały dostęp do usług opiekuńczych nad osobami starszymi</i>	<i>przykładowo: poprawa dostępu do usług opiekuńczych świadczonych na rzecz osób starszych</i>	<i>przykładowo: tworzenie i rozwój oferty placówek wsparcia i opieki nad osobami starszymi</i>	<i>przykładowo: gmina x, gmina y; cały powiat</i>	<i>przykładowo: liczba osób starszych, które zostały objęte wsparciem</i>
7	<i>przykładowo: niski stopień upowszechnienia edukacji przedszkolnej na obszarach wiejskich</i>	<i>przykładowo: podniesienie dostępności do edukacji przedszkolnej na obszarach wiejskich</i>	<i>przykładowo: tworzenie nowych i wsparcie istniejących instytucji wychowania przedszkolnego</i>	<i>przykładowo: gmina x, gmina y;</i>	<i>przykładowo: liczba utworzonych miejsc wychowania przedszkolnego</i>
8	<i>przykładowo: niedostosowana oferta edukacji zawodowej do potrzeb rynku pracy</i>	<i>przykładowo: dostosowanie oferty kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy</i>	<i>przykładowo: dodatkowe zajęcia w zakresie przedmiotów zawodowych i zajęć specjalistycznych staże u pracodawców</i>	<i>przykładowo: cały powiat</i>	<i>przykładowo: liczba uczniów uczestniczących w zajęciach ilość miejsc na stażach u pracodawców</i>
•	<i>.....</i>	<i>.....</i>	<i>.....</i>	<i>.....</i>	<i>.....</i>

**Zasady przygotowania Strategii dla Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego
w okresie programowania 2014-2020**

2.1.5 Tryb i zasady naboru projektów do Strategii

W Strategii powinien zostać opisany tryb i zasady naboru projektów. Wskażą one w jaki sposób zostały wybrane projekty do realizacji w ramach obszarów powiatowych przy jednoczesnym zachowaniu partnerskiego modelu współpracy, tj. udziału m.in. jst, organizacji pozarządowych, przedsiębiorstw, partnerów społecznych oraz gospodarczych, instytucji rynku pracy, organizacji skupiających pracodawców, instytucji pomocy i integracji społecznej, Lokalnych Grup Działania, szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne, zawodowe i ustawiczne, spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych, kościołów i związków wyznaniowych. Rekomenduje się aby uwzględnione zostały m.in. takie kryteria jak: stopień w jakim projekt wpłynie na realizację założeń strategii województwa, stopień w jakim projekt wpłynie na rozwiązanie problemów danego obszaru, stopień przygotowania inwestycji do realizacji, termin zakończenia realizacji przedsięwzięcia do 31 grudnia 2018 r. itp. W tym miejscu należy również wskazać kto będzie odpowiedzialny za nabór oraz wybór projektów i przedstawianie ich do rekomendacji do IZ RPO.

2.1.6. Lista przedsięwzięć oraz instrumenty realizacji

W wyniku prac nad Strategią zidentyfikowane zostaną przedsięwzięcia i cele ważne z punktu widzenia rozwoju danego obszaru, które będą realizowane w ramach polityki terytorialnej, albo z wykorzystaniem innych możliwości finansowania. Dlatego też kolejnym elementem Strategii powinna być lista przedsięwzięć planowanych do realizacji, ze szczególnym uwzględnieniem inwestycji, których realizacja zakończy się w 2018 roku. Lista przedsięwzięć powinna w szczególności zawierać nazwę projektu, beneficjenta, okres realizacji, koszt przedsięwzięcia, źródło finansowania (z podziałem na środki zewnętrzne EFRR, EFS i inne oraz wkład własny) ze wskazaniem rodzaju instrumentu (zwrotny/bezzwrotny). Ponadto powinna być ona podzielona na projekty podstawowe planowane do realizacji w ramach PI dedykowanych polityce terytorialnej w RPO WK-P na lata 2014-2020 (wraz z listą rezerwową) oraz komplementarne, tj. realizowane z pozostałych PI w ramach RPO oraz w ramach innych źródeł finansowania. Przedsięwzięcia wskazane do realizacji w ramach polityki terytorialnej będą przedmiotem negocjacji w ramach Kontraktu Regionalnego/Porozumienia, tj. porozumienia zawartego pomiędzy jednostkami

**Zasady przygotowania Strategii dla Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego
w okresie programowania 2014-2020**

samorządowymi ORSG a IZ RPO. Zalecane jest aby w strategii przedstawić również inwestycje planowane do realizacji przez środowiska społeczne i gospodarcze – zwłaszcza te niwelujące bezrobocie i zwiększające zatrudnienie, czy też przyczyniające się do zmniejszenia wykluczenia społecznego, w tym jako projekty komplementarne. Dodatkowo w Strategii powinny znaleźć się projekty z zakresu rewitalizacji społeczno-gospodarczej, wynikające z Lokalnych/Gminnych Programów Rewitalizacji¹. Ponadto Strategia powinna zawierać plan finansowy wydatkowania środków w poszczególnych latach oraz tzw. fiszki projektowe opisujące dane przedsięwzięcie wraz z uzasadnieniem wyboru danego projektu do realizacji.

Strategia po uzyskaniu pozytywnej opinii IZ RPO, będzie podstawą do uruchomienia konkursów z „**kodem dostępu**”.

¹ W przypadku braku wytycznych dotyczących rewitalizacji, IZ RPO wyda opinię warunkową dla części Strategii dotyczącej rewitalizacji.

*Zasady przygotowania Strategii dla Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego
w okresie programowania 2014-2020*

Tabela nr... Lista projektów*

L.p.	Nazwa projektu	Beneficjent	Powiązany problem/potencjał (z poprzedniej tabeli)	Okres realizacji	Zasięg terytorialny	Koszt	Źródła finansowania	Priorytet Inwestycyjny	Wskaźniki projektu
1	<i>pełna nazwa projektu</i>	<i>podmiot odpowiedzialny</i>	<i>który zidentyfikowany problem/potencjał jest rozwiązywany/wykorzystywany</i>	<i>lata</i>	<i>zasięg przestrzenny projektu (np.: powiat, gminy, strefa podmiejska, tereny rolnicze i in.)</i>	<i>zł</i>	<i>w rozbiciu na fundusze unijne, środki własne, środki prywatne</i>	<i>nr Priorytetu Inwestycyjnego, w ramach którego realizowany będzie projekt, w przypadku finansowania z funduszy unijnych</i>	<i>do osiągnięcia przez projekt</i>
2									
3									
.									
.									
.									
.									
.									
.									

*Tabela powinna zawierać podział na projekty, których realizacja zostanie zakończona w 2018 r. i na projekty, których realizacja zostanie zakończona po 2018 r.

**Zasady przygotowania Strategii dla Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego
w okresie programowania 2014-2020**

2.1.7. Wskaźniki do osiągnięcia w obszarze

Strategia powinna zawierać wykaz i wartość wskaźników planowanych do osiągnięcia w wyniku realizacji Kontraktu Regionalnego/Porozumienia. Powinny to być zarówno wskaźniki wynikające z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, jak również wskaźniki wskazujące na realizację założeń *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020-Plan Modernizacji 2020+*.

Przykładowe wskaźniki zostały wyszczególnione poniżej:

- szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych - tony równoważnika CO₂/rok,
- zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych – kWh/rok,
- liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – sztuki,
- liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych oczyszczalni ścieków – RLM,
- odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków – %,
- liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych zaopatrzenia w wodę – osoby,
- zwiedzający muzea i oddziały w gestii samorządu gmin, powiatów i miast na prawach powiatu / 1 000 mieszkańców – liczba osób na 1000 mieszkańców,
- liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – sztuki,
- zdawalność egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe wśród uczniów ZSZ – %,
- liczba obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty – sztuki,
- liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie – osoby,
- liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie – osoby,
- liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie – osoby,
- liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 – sztuki,
- liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu – osoby,
- liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie – osoby,

**Zasady przygotowania Strategii dla Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego
w okresie programowania 2014-2020**

- liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – osoby,
- liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – osoby,
- liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie – osoby,
- liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami zdrowotnymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie – osoby,
- liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie – osoby,
- liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu – osoby,
- liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu – osoby,
- liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu – osoby,
- liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu – osoby,
- liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu – osoby,
- liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie – osoby,
- liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych – sztuki,
- liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych – sztuki,
- liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały wyposażone w programie – sztuki,
- liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy – osoby,
- liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie – osoby.

**Zasady przygotowania Strategii dla Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego
w okresie programowania 2014-2020**

2.1.8. System wdrażania i monitorowania

W Strategii powinien znaleźć się opis systemu wdrażania i monitorowania dokumentu oraz realizacji wskazanych w nim przedsięwzięć. System powinien wskazywać główne instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu przedsięwzięć. Ponadto należy opisać sposób monitorowania i okresy w jakich będą przygotowywane sprawozdania wewnętrzne dla sygnatariuszy porozumienia na rzecz rozwoju Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego z przygotowywania i realizacji przedsięwzięć oraz planowanych do osiągnięcia wskaźników. Powinien on również być źródłem do ewentualnych przesłanek w zakresie aktualizacji Strategii.

Postęp prac w zakresie wdrażania założeń Strategii oraz realizacji przedsięwzięć ujętych w przedmiotowym dokumencie będzie również podlegał monitorowaniu przez IZ RPO do końca 2018 r. w okresie kwartalnym, a po 2018 r. w okresie półrocznym.

2.2. Pozostałe elementy Strategii

2.2.1 Plany gospodarki niskoemisyjnej i plany mobilności miejskiej oraz KPOŚK

Strategia powinna uwzględniać zapisy planów gospodarki niskoemisyjnej lub planów mobilności miejskiej. W przypadku projektów z zakresu efektywności energetycznej w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym oraz projektów z zakresu zrównoważonej mobilności miejskiej muszą one zostać wpisane do wyżej wymienionych dokumentów, w przeciwnym wypadku nie będzie możliwości otrzymania dofinansowania ze środków Unii Europejskiej.

Ponadto przy opracowywaniu Strategii oraz listy przedsięwzięć dotyczących gospodarki wodno-ściekowej należy mieć na uwadze, iż podstawą do wyboru projektów z wyżej wymienionego zakresu w ramach RPO WK-P 2014-2020 będzie Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych w aglomeracjach od 2 tys. do 10 tys. RLM.

2.2.2. Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko jeśli zachodzi taka konieczność

Projekt Strategii jest dokumentem, dla którego należy rozstrzygnąć czy konieczne jest przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Decyzję w tej sprawie wydaje Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska. W przypadku gdy RDOŚ orzeknie o konieczności dokonania oceny, każdy projekt złożony do IZ RPO, musi zostać poprzedzony procedurą strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

III. KONSULTACJE SPOŁECZNE STRATEGII

W procesie programowania rozwoju lokalnego i regionalnego niezwykle ważne jest zapewnienie udziału partnerów społecznych w identyfikowaniu obszarów problemowych oraz określaniu kierunków rozwoju społeczno-gospodarczego. W związku z tym niezbędne jest odniesienie się do charakteru i zakresu realizacji idei partnerstwa w procesie przygotowania Strategii dla Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego.

W proces przygotowania i realizacji Strategii Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego powinny zostać zaangażowane wszystkie instytucje i podmioty, które mogą mieć wpływ na poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej danego obszaru, m.in. jst, organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa, partnerzy społeczni oraz gospodarczy, instytucje rynku pracy, organizacje skupiające pracodawców, instytucje pomocy i integracji społecznej, Lokalne Grupy Działania, szkoły i placówki prowadzące kształcenie ogólne, zawodowe i ustawiczne, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, kościoły i związki wyznaniowe.

W tym kontekście należy uwzględnić i przeanalizować:

- warunki zapewnienia udziału partnerów społeczno-gospodarczych w procesie tworzenia Strategii,
- strukturę partnerów społeczno-gospodarczych,
- zakres i charakter konsultacji (kanały rozpowszechnienia ogłoszenia o konsultacjach), w tym poziom, zakres oraz instrumenty promowania procesu konsultacji w środowisku,
- tryb konsultacji (długość, dostępne formularze),
- organizację procesu dialogu w trakcie konsultacji,

***Zasady przygotowania Strategii dla Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego
w okresie programowania 2014-2020***

- sposób uwzględnienia uwag i wniosków,
- uwzględnienie zasad kanonu konsultacji społecznych.

*Zasady przygotowania Strategii dla Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego
w okresie programowania 2014-2020*

Załącznik nr Plan finansowy

L.p.	Nazwa projektu	Koszt całkowity	Źródła finansowania	Wydatki planowane w latach									
				2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.

**Zasady przygotowania Strategii dla Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego
w okresie programowania 2014-2020**

Nazwa projektu	
Beneficjent	
Koszt całkowity projektu w zł Koszty kwalifikowane Koszty niekwalifikowane	
Priorytet Inwestycyjny w ramach RPO	
Źródła finansowania projektu i Środki własne (budżet beneficjenta): Środki RPO (EFRR, EFS) Środki inne: (np. prywatne, WFOŚ, środki budżetu państwa, województwa itp.)	
Występowanie pomocy publicznej w projekcie (krótka analiza).	
Zwięzły opis projektu (maks. 2 strony A – 4), tj. -Główne elementy składowe, wyróżniane fazy realizacji projektu, podprojekty itp. -Uzasadnienie realizacji projektu, zwłaszcza w kontekście jego wpływu na sytuację zdiagnozowaną w obszarze wsparcia, itp. -Powiązania z innymi projektami	
Stan przygotowań i harmonogram realizacji przedsięwzięcia	
Przewidywany termin rozpoczęcia realizacji projektu	
Przewidywany termin zakończenia realizacji projektu	
Osoba mogąca udzielić informacji na temat projektu: - imię i nazwisko - stanowisko służbowe - telefon / fax - e-mail	

***Zasady przygotowania Strategii dla Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego
w okresie programowania 2014-2020***